

БЕЛАРУСКІЯ І МІЖНАРОДНЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ ЗАКЛІКАЮЦЬ ІНШЫЯ ДЗЯРЖАВЫ-ЎДЗЕЛЬНІЦЫ МКК ПАДТРЫМАЦЬ ПЕРАДАЧУ ЛІТВОЙ СПРАВЫ АБ СІТУАЦЫІ Ў БЕЛАРУСІ Ў МКК

4 лістапада 2024 г. - Трынаццаць вядучых праваабарончых арганізацый, у тым ліку Міжнародная платформа па прыцягненні вінаватых да адказнасці для Беларусі (ІАРВ), апублікавалі адкрыты ліст, які заклікае дзяржавы-ўдзельніцы Міжнароднага крымінальнага суда (МКК) падтрымаць і далучыцца да звароту Літвы ў МКК з просьбай расследаваць меркаваныя злачынствы супраць чалавечнасці ў Беларусі.

Подпісы паставілі: DIGNITY - Дацкі інстытут супраць катаванняў, Еўрапейскі цэнтр па канстытуцыйных правах і правах чалавека (ЕСЧР), Human Constanta, Праваабарончы цэнтр Вясна, Міжнародная платформа па прыцягненні вінаватых да адказнасці для Беларусі (ІАРВ), Інстытут правоў чалавека Міжнароднай асацыяцыі юрыстаў (ІВАНРІ), Міжнародны камітэт па расследаванні катаванняў у Беларусі, Міжнародная федэрацыя правоў чалавека (FIDH), Міжнароднае партнёрства за правы чалавека (ІПНР), Міжнародны савет па рэабілітацыі ахвяр катаванняў (ІРСТ), Нарвежскі Хельсінкскі Камітэт, Сусветная Арганізацыя катаванняў (ОМСТ) і REDRESS.

"Накіраванне Літвой сітуацыі ў Беларусі ў МКК -- важны крок на шляху да спынення беспакаранасці, і, далучыўшыся да яго, іншыя дзяржавы яго ўзмоцняць, як гэта адбылося ў сітуацыях з Украінай і Венесуэлай", - сказала Андрэа Хубер, кіраўнік ІАРВ. "Калектыўная перадача справы будзе сведчыць аб тым, што іншыя дзяржавы гатовыя даць Суду адпаведную дапамогу, якая можа мець вырашальнае значэнне для бягучага або любога будучага расследавання, і накіруе агульны сігнал аб тым, што міжнародная супольнасць не пацерпіць беспакаранасці за падобныя злачынствы".

Хоць Беларусь не з'яўляецца дзяржавай-удзельніцай МКК, МКК можа ажыццяўляць сваю юрысдыкцыю, калі хаця б частка дзеяў адбываецца на тэрыторыі дзяржавы-ўдзельніцы. Расследаванні, ініцыяваныя МКК датычна магчымых злачынстваў супраць чалавечнасці ў дачыненні да народа рахінджа ў м'янманскім штаце Ракхайн у 2016 і 2017 гадах, стварылі прэцэдэнт у гэтым пытанні.

Паводле звестак, сабраных ІАРВ, беларусы, якія ратуюцца ад бесперапыннай кампаніі гвалту і рэпрэсій у Беларусі, апынуліся ў больш чым 25 дзяржавах-удзельніцах МКК, і гэтыя дзяржавы таксама могуць далучыцца да звароту ў Суд. Паводле ацэнак Упраўлення Вярхоўнага камісара ААН па правах чалавека (УВКПЧ), у выніку мэтанакіраванай кампаніі гвалту і рэпрэсій, наўмысна скіраванай супраць тых, хто супрацьстаіць уладам або ўспрымаецца імі як такія, Беларусь былі вымушаныя пакінуць да 300 000 чалавек.

У сваім звароце ад 30 верасня 2024 года [уряд Літвы папрасіў](#) МКК разгледзець пытанне аб тым, ці валодае Суд юрысдыкцыяй для расследавання і судовага пераследу меркаваных злачынстваў супраць чалавечнасці, здзейшаных беларускімі высокімі службовымі асобамі з 1 мая 2020 года, у тым ліку дэпартацыі, пераследу і іншых бесчалавечных дзеянняў. Згодна з Рымскім статутам, дэпартацыя або гвалтоўнае перамяшчэнне насельніцтва ўяўляюць сабой злачынства супраць чалавечнасці, калі яны здзяйснююцца ў рамках шырокамаштабнага або сістэматычнага нападу на грамадзянскае насельніцтва. Як паказана ў [звароце Літвы](#), ёсць разумныя падставы меркаваць, што меркаваныя злачынствы з'яўляюцца злачынствамі супраць чалавечнасці і "шырокамаштабным і сістэматычным нападам на грамадзянскае насельніцтва ў рамках дзяржаўнай палітыкі па выкараненні апазіцыі і іншадумства".

Пракурор МКК [правядзе](#) папярэдняе разбіральніцтва для ацэнкі запыту Літвы, каб вызначыць, ці падпадаюць меркаваныя злачынствы пад юрысдыкцыю МКК і ці ёсць разумныя падставы для правядзення поўнага расследавання.

"Мы заклікаем дзяржавы-ўдзельніцы МКК далучыцца да накіравання справы. Гэта стане дэманстрацыяй падтрымкі пацярпелых ад парушэнняў правоў чалавека і беларускіх праваабаронцаў, якія цяпер знаходзяцца ў зняволенні", - кажа Павел Сапелка, прадстаўнік Вясны, арганізацыі-сузаснавальніка IAPB, заснавальнік якой, лаўрэат Нобелеўскай прэміі Алесь Бяляцкі і іншыя сябры па-ранейшаму знаходзяцца ў турме па палітычна матываваных абвінавачваннях. "Гэта таксама падтрымала б намаганні арганізацыі грамадзянскай супольнасці і праваабаронцаў, якія дакументуюць гэтыя злачынствы ў Беларусі".

У адкрытым лісце таксама падкрэсліваецца настойлівая неабходнасць працягу намаганняў па барацьбе з беспакаранасцю шляхам правядзення нацыянальных расследаванняў і судовага пераследу ў адпаведнасці з прынцыпам універсальнай юрысдыкцыі, каб забяспечыць адпраўленне правасуддзя ў дачыненні да злачынстваў, якія не ўваходзяць у сферу гэтага звароту Літвы.

"Факты сведчаць пра тое, што беларускі рэжым мог здзейсніць і іншыя міжнародныя злачынствы, якія не ўваходзяць у рамкі дадзенага звароту, такія як катаванні, сэксуальны і гендарны гвалт, а таксама гвалтоўныя знікненні", - сказала Вікторыя Фёдарова, прадстаўнік Міжнароднага камітэта па расследаванні катаванняў у Беларусі, арганізацыі-сузаснавальніка IAPB. "Мы не толькі падтрымліваем накіраванне Літвой справы, але і заклікаем дзяржавы працягваць свае намаганні па прыцягненні да адказнасці за гэтыя злачынствы на нацыянальным узроўні".

IAPB прадставіць адпаведныя доказы і інфармацыю, сабраныя ў падтрымку папярэдняга расследавання Пракурора МКК, а таксама прапануе падобную падтрымку дзяржавам, якія пажадаюць накіраваць звароты.

Па дадатковую інфармацыю просім звяртацца да Андрэа Хубер, кіраўніка IAPB, па адрасе anhu@dignity.dk.

Аб Міжнароднай платформе па прыцягненні вінаватых да адказнасці:

Міжнародная платформа па прыцягненні вінаватых да адказнасці для Беларусі (IAPB), створаная ў сакавіку 2021 года, -- гэта кансорцыум беларускіх і міжнародных НДА, які збірае, кансалідуе, верыфікуе і захоўвае доказы грубых парушэнняў правоў чалавека, меркавана здзейсненых беларускімі ўладамі і іншымі асобамі напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў 2020 года і пасля іх.

IAPB падтрымлівае расследаванні нацыянальных органаў пракуратуры і міжнародных органаў па прыцягненні да адказнасці, падаючы ім доступ да сабраных доказаў і аналітыкі. З моманту свайго стварэння Платформа атрымала восем запытаў аб дапамозе ад пяці дзяржаў, чатыры запыты на інфармацыю ад Экспертызы ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі Упраўлення Вярхоўнага Камісара па правах чалавека (УВКПЧ), адзін запыт ад дакладчыка Маскоўскага механізму АБСЕ, а таксама некалькі запытаў ад арганізацый грамадзянскай супольнасці і адвакатаў, якія працуюць над расследаваннем злачынстваў, здзейсненых у Беларусі.